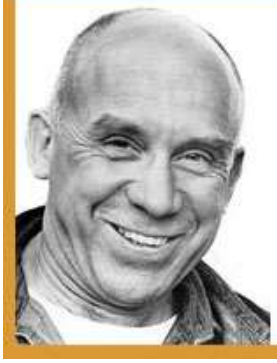

Nieuwsbrief Mertonvrienden van de Lage Landen

Religiositeit

Ik begrijp best de christenen – meestal zijn het protestanten – die een "religieloze religie" prediken en die het "wereldse" en het "profane" ruimte willen geven in het christendom en ik kan daar ook sympathie voor opbrengen. Maar ik denk dat ze één aspect van Bonhoeffers opvattingen hebben genomen en dat mateloos hebben uitvergroot, waardoor ze uitkomen bij een oppervlakkige en naïeve rage in plaats van bij een serieus geloof. Ik denk dat ze de genade goedkoop hebben gemaakt en Bonhoeffer heeft gezegd: "Goedkope genade is de doodsvijand van de kerk".

Maar ik ben het wel eens met hun protest tegen de vrijpostigheid van een "religieuze" tactiek die de moderne mens, de wetenschappelijke en technologische mens, probeert te vleien of hem probeert aan te praten dat hij religieuze behoeftes heeft die hij niet heeft. Deze "religiositeit" is negatief, dubbelzinnig en moraliserend. Aan de ene kant preekt zij dat je naar God en de kerk moet snellen als naar een toevluchtsoord voor het leven, maar vanaf het moment dat je je religieuze plichten hebt vervuld kun je schaamteloos wereldlijk zijn wat betreft geld verdienen en genieten van de goede dingen van het leven, op voorwaarde dat je vasthoudt aan een rigide en negatief aantal normen wat betreft seks. Je hoeft je niet te veel zorgen te maken over dingen als oorlog, burgerrechten enz. die worden beschouwd als morele kwesties. Je laat dat soort dingen over aan de wereldlijke overheden en je bidt voor degenen die ermee te maken hebben dat ze de goede antwoorden vinden.

"Religiositeit" verkondigt dan een behoefte aan en een afhankelijkheid van God om daarmee nadruk te leggen op de behoefte aan en afhankelijkheid van bepaalde specifieke religieuze vormen, een strak omschreven levensstijl die zichzelf afficheert als het enige authentieke christendom en die zwaar leunt op uiterlijkheden.

Ik denk dat ik, zoals de meeste andere bekeerlingen, het probleem van de "religiositeit" onder ogen heb gezien en een manier heb gevonden om ermee om te gaan. Voor mij was God geen werkhypothese om de hiaten te vullen die door een wetenschappelijke kijk op de wereld waren opengelaten. Evenmin was hij een God die ergens in de ruimte troonde. Daarnaast heb ik nooit een bijzondere "behoefte" gehad aan oppervlakkige religieuze routines om mezelf goed te voelen. Ik durf zelfs te stellen dat ik, zoals de meeste moderne mensen, niet eens geroerd ben door het idee van "in de hemel komen" na me

door dit aardse leven geworsteld te hebben. Integendeel, mijn bekering tot het katholicisme begon met het besef van Gods aanwezigheid in het leven van nú, in de wereld en in mijzelf, en dat mijn taak als christen erin bestaat te leven in het volle en vitale besef van deze grond van mijn bestaan en van het bestaan van de wereld. Daden en vormen van aanbidding kunnen je helpen om dit gestalte te geven en de kerk geeft ons met haar liturgie en sacramenten essentiële genademiddelen. Maar God kan zonder deze middelen werken, wanneer Hij dat wil. Toen ik toetrad tot de kerk was dat om God te zoeken, de levende God en niet alleen maar "de vertroostingen van religie". En ik kan zeggen dat ik zelfs in het klooster heb kunnen omgaan met een "religiositeit" die soms eerder een belemmering is dan dat ze helpt. En natuurlijk geef ik volmondig toe dat ik zelf veel sympathie heb voor en doordrenkt ben van de traditionele religieuze cultuur van het Westen. Dat heb ik vaak genoeg beweerd in dit boek en elders.

Verder is het in deze traditie zelf – in de heilige Thomas [van Aquino], Jan van het Kruis, de Griekse en Latijnse vaders – dat ik het sterkste bewijs vind voor deze onmiddellijke en directe toegang tot God in het alledaagse leven, dat niet gezien moet worden als alleen maar een voorbereiding voor een bestaan in de hemel, maar, zoals de heilige Thomas zei, het begin zelf van het eeuwige leven *incohatio vitae aeterna*.

Waar ik van mening verschil met de mensen van de "religieloze religie" is dat ik het gevoel heb dat ze een echte zin voor God missen, de levende God die in je woont, en dat ze niet verder komen dan een nogal beklagenswaardige verliefdheid op alles wat oppervlakkig, leugenachtig en goedkoop is in de technologische cultuur. En ook dat is niet zo nieuw. Ik kan me nog herinneren dat een van de dingen die ik onverdraaglijk vond in het anglicanisme – of in de bijzondere vorm daarvan waaraan ik was onderworpen – het gemak was waarmee predikanten enthousiast konden zijn over vliegtuigen, radio's en andere wonderen van die tijd. Het was deze dwaze "levenslustige" kijk van de anglicaanse religie waardoor ik rooms-katholiek wilde worden. Ik ben bang dat ik niet veel nieuws kan vinden in de dappere nieuwe openheid naar de wereld.

Bespiegelingen van een schuldige toeschouwer Damon, Eindhoven 2018 blz. 320-21